

Наукові перспективи
Видавнича група

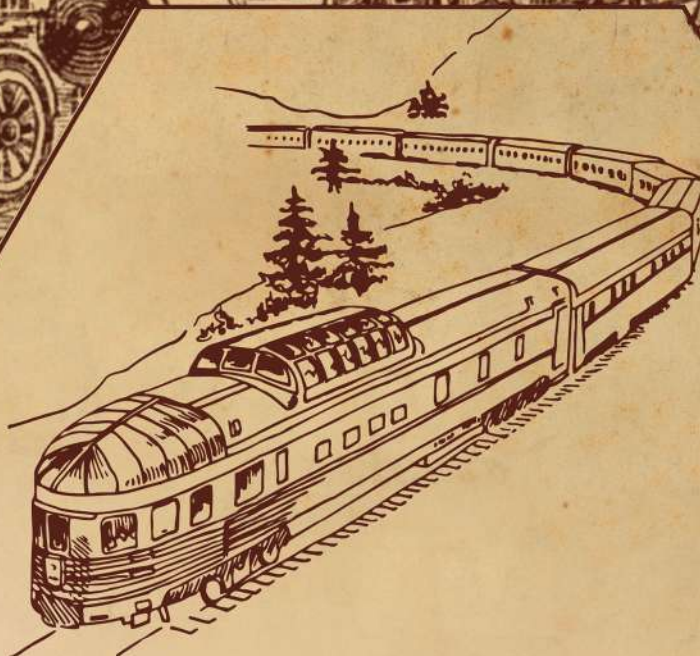
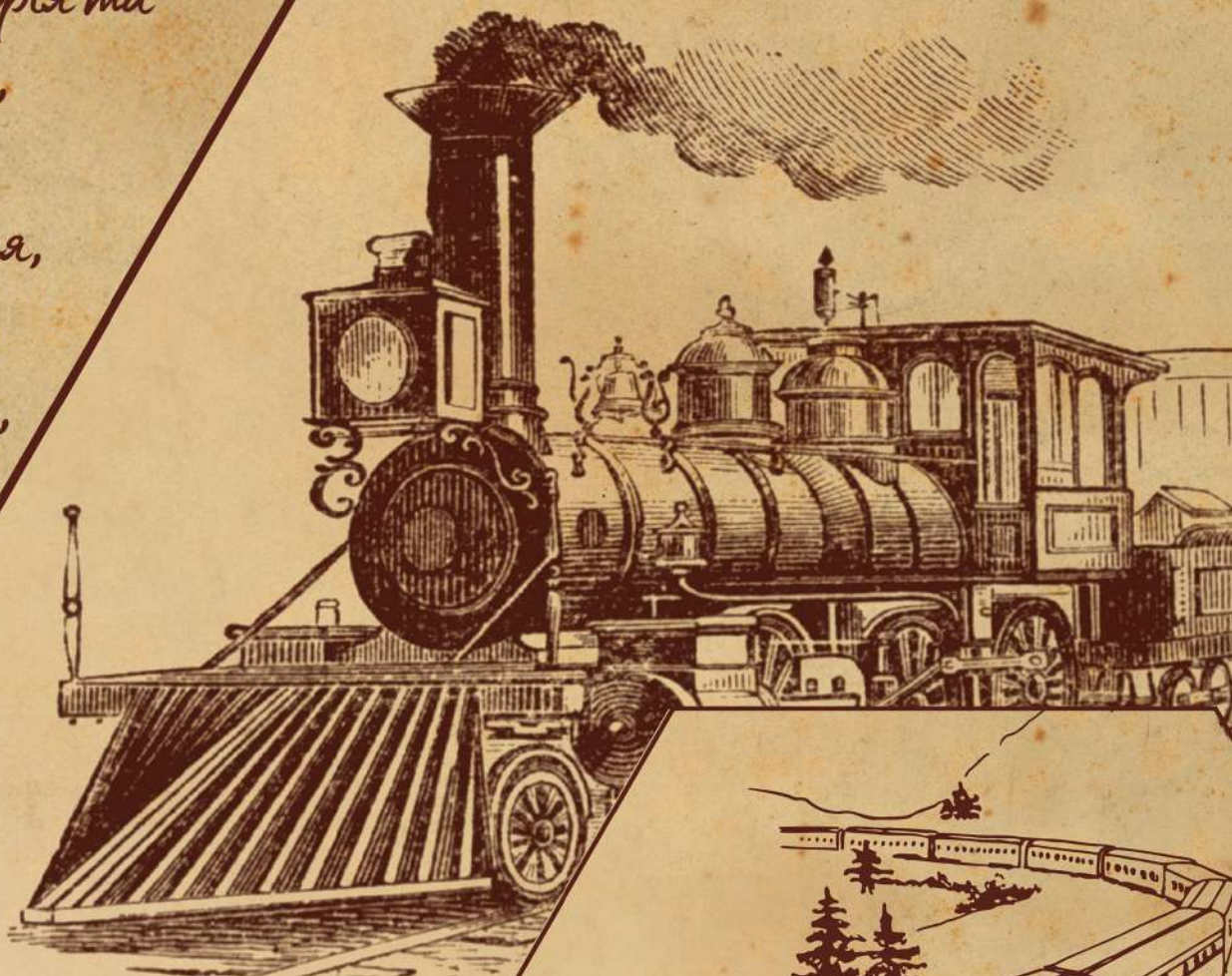

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ У СУЧАСНІЙ
НАУЦІ

№ 8(14)

2023

*Серія: історія та
археологія,
державне
управління,
економіка,
педагогіка,
техніка,
право*

*Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея
докторів наук з державного управління»
Громадська організація «Асоціація науковців України»
Науковий парк Національного Авіаційного Університету*

у рамках роботи Видавничої групи «Наукові перспективи»

«Актуальні питання у сучасній науці»

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка»,
Серія «Державне управління», Серія «Техніка»,
Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 8(14) 2023

Київ – 2023

*Public Scientific Organization «Ukrainian Assembly of
Doctors of Sciences in Public Administration»
Public Organization «Association of Scientists of Ukraine»
Scientific Park of the National Aviation University*

within the work of the Publishing Group "Scientific Perspectives"

«Current issues in modern science»

*("Pedagogy" Series, "Law" Series, Economy Series,
"Public Administration" Series, "Technology" Series,
"History and Archeology" Series)*

Issue № 8(14) 2023

Kyiv – 2023

«Актуальні питання у сучасній науці (Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка», Серія «Державне управління», Серія «Техніка», Серія «Історія та археологія»)»: журнал. 2023. № 8(14) 2023. С. 1047.

Свідоцтво про державну реєстрацію Серія Серія КВ № 25116-15056Р.

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України 10.10.2022 № 894 журналу присвоєні категорії "Б" із права (спеціальність - 081 Право), економіки (спеціальність - 051 Економіка), педагогіки (спеціальність - 014 Середня освіта) та державного управління (спеціальність - 281 Публічне управління та адміністрування).

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2023 № 185 журналу присвоєно категорію "Б" із історії та археології (спеціальність - 032 Історія та археологія)

Рекомендовано до друку Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 11.08.2023, № 7/8-23).

Журнал видається за підтримки Інституту філософії та соціології Національної Академії Наук Азербайджану (Баку, Азербайджан), Міждержавної сілдьї інженерів консультантів, громадської організації «Християнська академія педагогічних наук України» та громадської організації «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання».

Журнал публікує оригінальні дослідницькі та оглядові розвідки з теоретичних та прикладних аспектів державного управління, права, економіки, історії, педагогіки, техніки для їх інтеграції у європейський, світовий науковий простір. Цільова аудиторія: науковці, працівники вищих навчальних закладів та наукових інституцій, здобувачі вищої освіти, а також фахівці тематики журналу.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Scopus (IS), міжнародної пошукової системи Google Scholar та до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible.

Головний редактор: Дачій Олександр Іванович — доктор економічних наук, професор, Заслужений працівник освіти України, завідувач кафедри фінансів, банківської та страхової справи Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)

Редакційна колегія:

- Балабасва (Дорошенко) Катерина Вікторівна — кандидат технічних наук, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Бельська Тетяна Валентинівна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри менеджменту Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості (Київ, Україна)
- Будник Вікторія Анатоліївна - кандидат економічних наук, професор, професор кафедри бізнес-логістики та транспортних технологій Державного університету інфраструктури та технологій (Київ, Україна)
- Гбур Зоряна Володимирівна - доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- Дегтяр Олег Андрійович — доктор наук з державного управління, доцент, доцент кафедри менеджменту і адміністрування Харківського національного університету міського господарства ім. О. М. Бекетова (Харків, Україна)
- Закієв Іслам Муса-Огли - старший науковий співробітник кафедри підтримання льотної придатності авіаційної техніки Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Заячківська Оксана Василівна - кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)
- Іванченко Євгенія Вікторівна — кандидат технічних наук, доцент, професор кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ігнатівич Сергій Ромуальдович - доктор технічних наук, професор, завідуючий кафедрою конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Ільїна Анастасія Олександрівна - кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління і адміністрування Національного торговельно-економічного університету (Київ, Україна)
- Ісайкіна Олена Дмитрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри історії та документознавства Національного авіаційного університету, член Спілки краєзнавців України (Київ, Україна)
- Кавиліна Ганна Костянтинівна — кандидат педагогічних наук, доцент кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (Одеса, Україна)

- Кардаш Оксана Любомирівна — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- Карусевич Михайло Віталійович - доктор технічних наук, професор, професор кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Катеринчук Іван Степанович - доктор технічних наук, професор кафедри телекомунікаційних та інформаційних систем Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Кінзерявий Василь Миколайович — кандидат технічних наук, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Коваленко Валентин Васильович - доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник сектору авторського права та суміжних прав лабораторії авторського права та інформаційних технологій Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (Київ, Україна)
- Ковтун Владислав Юрійович — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Комнатний Сергій Олександрович - докторант кафедри філософії права та юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Корченко Анна Олександрівна — доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Корченко Олександр Григорович — доктор технічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Котельницький Назар Анатолійович - кандидат історичних наук, доцент кафедри права Чернігівського інституту інформації, бізнесу та права Міжнародного науково - технічного університету імені академіка Юрія Бугая, член - кореспондент Центру українських досліджень Інституту Європи РАН (Чернігів, Україна)
- Кошетар Уляна Петрівна - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри української мови та культури Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Кошова Світлана Петрівна — кандидат наук з державного управління, доцент, доцент кафедри управління охорони здоров'я Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шушкі (Київ, Україна)
- Кравчук Володимир Миколайович — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- Крижина Наталія Павлівна – доктор наук державного управління, професор, Заслужений лікар України, директор Навчально-Наукового медичного інституту Київського міжнародного університету (Київ Україна)
- Куриш Наталія Костянтинівна – кандидат педагогічних наук, заступник директора з науково-навчальної роботи, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області (Чернівці, Україна)
- Марушева Олександра Анатоліївна - доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (Київ, Україна)
- Маслак Тетяна Петрівна - кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри конструкції літальних апаратів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Матяш Ольга Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- Миргород-Карпова Валерія Валеріївна - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- Михайленко Любов Федорівна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри алгебри і методики навчання математики Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського (Вінниця, Україна)
- Михальчук Роман Юрійович - кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії Рівненського державного гуманітарного університету (Рівне, Україна)
- Мізюк Вікторія Анатоліївна – кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету управління, адміністрування та інформаційної діяльності Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Ізмаїл, Україна)
- Мірошніченко Валентина Іванівна - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького (Хмельницький, Україна)
- Міхальський Томаш — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- Ніколаєв Микола Ілліч - доктор історичних наук, професор кафедри історії на методикі її навчання Ізмаїльського державного гуманітарного університету (Одеса, Україна)
- Новак-Каляєва Лариса Миколаївна — доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри державного управління Львівського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президенті України (Львів, Україна)
- Огієнко Альона Володимирівна - доктор економічних наук, доцент кафедри організації авіаційних робіт та послуг Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Оніщенко Наталія Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України, академік НАПрН України, завідувач відділу теорії держави і права Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України (Київ, Україна)
- Орлова Наталія Сергіївна — доктор наук з державного управління, професор кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця (Харків, Україна)
- Павлов Костянтин Володимирович — доктор економічних наук, професор, професор кафедри аналітичної економіки та природокористування Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки (Київ, Україна)
- Павлова Олена Миколаївна - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та маркетингу Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)

- Палічук Юрій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри медицини катастроф та військової медицини Буковинського державного медичного університету (Чернівці, Україна)
- Присяжнюк Олексій Миколайович - кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії та методології науки ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (Одеса, Україна)
- Робак Ігор Юрійович - доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри суспільних наук Харківського національного медичного університету (Харків, Україна)
- Руденко Юлія Анатоліївна - доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ "Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського (Одеса, Україна)
- Сапожніков Станіслав Володимирович - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки та психології Університету імені Альфреда Нобеля (Дніпро, Україна)
- Сидоренко Вікторія Миколаївна —асистент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Сирник Ярослав - доцент кафедри етнології та культурної антропології Вроцлавського університету (Вроцлав, Польща)
- Січкаренко Галина Геннадіївна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри документознавства та інформаційної діяльності Державного університету телекомунікацій (Київ, Україна)
- Соцілко Ірина Миколаївна - доктор юридичних наук, професор, Відмінник освіти України, Заслужений юрист України, декан юридичного факультету Національного Авіаційного Університету (Київ, Україна)
- Терещенко Юрій Матвійович — доктор технічних наук, професор, лауреат Державної премії в області науки і техніки України, Заслужений діяч науки і техніки України, професор кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Титко Анна Василівна — кандидат юридичних наук, провідний науковий співробітник Національної академії внутрішніх справ (Київ, Україна)
- Толочко Світлана Вікторівна – доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України (Київ, Україна)
- Хипровська Юлія Валентинівна - доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії факультету соціології і права Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (Київ, Україна)
- Хохлачова Юлія Євгенівна — кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри безпеки інформаційних технологій Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- Чумак Оксана Володимирівна - доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- Шандра Наталія Андріївна - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов для природничих факультетів Львівського національного університету імені Івана Франка (Львів, Україна)
- Шеремет Інеса Володимирівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри медикобіологічних та валеологічних основ охорони життя і здоров'я Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова (Київ, Україна)
- Шологон Лілія Іванівна - доктор історичних наук, доцент, професор кафедри історії Центральної та Східної Європи і спеціальних галузей історичної науки Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Івано-Франківськ, Україна)
- Якимчук Олег Феодосійович - керівник групи білінгу Відділу бізнес-систем Департаменту інформаційних технологій ПРАТ «Рівнеобленерго» (Рівне, Україна)
- Якушенко Олександр Сергійович — кандидат технічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри авіаційних двигунів Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

Статті розміщені в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію поданих матеріалів несуть автори.

Ширшикова Р.М. <i>СУДОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ В АДМІНІСТРАТИВНИХ СПРАВАХ</i>	702
--	------------

СЕРІЯ «Педагогіка»

Атаманчук П.С., Атаманчук В.П. <i>ІННОВАТИКИ В УПРАВЛІННІ ЯКІСТЮ НАВЧАННЯ ІНДИВІДА</i>	711
--	------------

Бабенко І.В. <i>ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ДІЛОВОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЯК ЗАСІБ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ</i>	725
---	------------

Біланюк В.І., Котик Л.І. <i>НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ГЕОГРАФІЇ» У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ОСВІТИ</i>	737
--	------------

Білецька І.О. <i>СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК БІЛІНГВАЛЬНОЇ ОСВІТИ В АМЕРИКАНСЬКИХ ШКОЛАХ</i>	751
--	------------

Вишневецька Г.П. <i>ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНО-СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ</i>	765
---	------------

Грабарєв А.В., Мозгалі О.П., Македон Г.П., Головка Н.Р., Куліда В.І. <i>ПРОЄКТУВАННЯ ПРОГРАМНОГО ПРОДУКТУ НА ЗРАЗОК TELEGRAM-БОТА ДЛЯ ЗАСТОСУВАННЯ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ІНСТИТУТУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ЕКОНОМІЦІ КНЕУ</i>	777
--	------------

Гудзеляк І.І. <i>НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА “ГЕОГРАФІЯ НАСЕЛЕННЯ СВІТУ” У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧИТЕЛІВ ГЕОГРАФІЇ</i>	791
---	------------

Гуцало Л.В., Дацьо О.Г., Приходько І.М. <i>АСПЕКТИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В ДЕРЖАВІ</i>	804
---	------------

УДК 378.4.091-37.014.5:911.3

[https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-8\(14\)-737-750](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-8(14)-737-750)

Біланюк Володимир Іванович кандидат географічних наук, доцент, Декан географічного факультету, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. П. Дорошенка, 41, м. Львів, 79007, тел.: (032) 239-43-93, <https://orcid.org/0000-0003-4472-8637>

Котик Любов Іванівна асистент кафедри економічної і соціальної географії, Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. П. Дорошенка, 41, м. Львів, 79007, тел.: (032) 239-43-93, <https://orcid.org/0000-0001-5046-2287>

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ГЕОГРАФІЇ» У СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ ОСВІТИ

Анотація. Розкрито актуальність викладання навчальної дисципліни «Освітній менеджмент в географії» у межах освітньо-професійної програми Середня освіта (Географія) другого (магістерського) рівня вищої освіти. Обґрунтовано наявність змістового компонента, який передбачено проектом Стандарту вищої освіти України, Професійним стандартом «Вчителя закладу загальної середньої освіти» і «Керівника (директора) закладу загальної середньої освіти». Його вивчення сприяє реалізації трудових функцій вчителя: партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, управління освітнім процесом і безперервний професійний розвиток; керівника закладу середньої освіти: забезпечення стратегічного управління розвитком закладу освіти, забезпечення управління якістю освітньої діяльності, забезпечення партнерської та мережевої взаємодії, організація безпечного і здорового освітнього середовища.

Зазначено, що впровадження освітнього менеджменту в географії актуально й для самої географічної науки у зв'язку з впровадженням концепції «викладання через дослідження», формування модерного публічного іміджу географії.

Проаналізовано карту курсів освітньої програми та місце в ній «Освітнього менеджменту в географії», аудиторне співвідношення нормативних дисциплін, взаємозв'язки (прямі й опосередковані) між нормативними освітніми компонентами. Розкрито зміст лекційної та семінарсько-практичної частини курсу, завдань для самостійної роботи, можливостей для неформальної освіти.

Означено, що в процесі праці на курсі здобувачі аналізують освітні кейси з географії, укладають SWOT-аналіз закладів освіти, розглядають принципи розробки типових навчальних планів закладів освіти та освітньо-професійних програм, аналізують формування бюджету закладу освіти, отримують навички вирішенням конфліктних ситуацій в освітньому менеджменті.

Схарактеризовано загальні й фахові компетентності, набуття яких забезпечує вивчення навчальної дисципліни. Особливо зосереджено увагу на здатність планувати та організовувати освітній процес. Розкрито програмні результати та м'які навички набуття яких передбачено у курсі «Освітній менеджмент в географії».

Ключові слова: освітній менеджмент, географія, середня освіта, магістр освіти, компетентності, програмні результати, м'які навички.

Bilanyuk Volodymyr Ivanovych Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Geography, Ivan Franko National University of Lviv, P. Doroshenko St., 41, Lviv, 79007, tel.: (032) 239-43-93, <https://orcid.org/0000-0003-4472-8637>

Kotyk Liubov Inanivna Assistant Department of Economic and Social Geography, Ivan Franko National University of Lviv, P. Doroshenko St., 41, Lviv, 79007, tel.: (032) 239-43-93, <https://orcid.org/0000-0001-5046-2287>

DISCIPLINE «EDUCATION MANAGEMENT IN GEOGRAPHY» IN THE SYSTEM OF TRAINING MASTERS OF EDUCATION

Abstract. The relevance of teaching the discipline «Educational Management in Geography» within the educational and professional programme Secondary Education (Geography) of the second (master's) level of higher education is revealed. It is substantiated that the presence of a content component is provided for in the draft Standard of Higher Education of Ukraine, the Professional Standard for Teachers of General Secondary Education Institutions and Heads (Directors) of General Secondary Education Institutions. Its study contributes to the implementation of the labour functions of the teacher: partnership with participants in the educational process, management of the educational process and continuous professional development; the head of a secondary education institution: ensuring strategic management of the development of the educational institution, ensuring quality management of educational activities, ensuring partnership and networking, organising a safe and healthy educational environment.

It is noted that the introduction of educational management in geography is also relevant for geographical science itself in connection with the introduction of the concept of «teaching through research», formation of a modern public image of geography.

The map of courses of the educational programme and the place of «Educational Management in Geography» in it, the classroom ratio of normative disciplines, the relationship (direct and indirect) between normative educational components are analysed. The content of the lecture and seminar-practical parts of the course, tasks for independent work, and opportunities for non-formal education are revealed.

It is noted that in the course of the course, students analyse educational cases in geography, make a SWOT-analysis of educational institutions, consider the principles of developing standard curricula of educational institutions and educational and professional programmes, analyse the formation of the budget of an educational institution, and gain skills in resolving conflict situations in educational management

The general and professional competences, the acquisition of which ensures the study of the discipline, are outlined. Particular attention is paid to the ability to plan and organise the educational process. The programme outcomes and soft skills are described, which are envisaged in the course «Educational Management in Geography».

Keywords: educational management, geography, secondary education, master of education, competencies, program outcomes, soft skills.

Постановка проблеми. В умовах реформування вищої освіти України важливим є розгляд особливостей змістового наповнення і формування структури освітньо-професійних програм. Винятково гостро ця проблема постає на другому (магістерському) рівні вищої освіти, де перелік освітніх компонентів означений як стандартом вищої освіти за спеціальністю, так і обмежений обсягом та часом навчання на освітньо-професійній програмі (1 рік 4 місяці). За сформованої ситуації, внесок кожного освітнього компонента у формування загальних і професійних компетентностей майбутніх випускників магістратури є неоціненним. Це зумовлює необхідність критичного підходу до укладання змісту освітньо-професійної програми та набору освітніх компонентів, які будуть забезпечувати її фахову повноту й професійну унікальність на ринку освітніх послуг України, актуальність та затребуваність на ринку праці, конкурентоздатність на освітньому ринку. У системі підготовки професіоналів середньої освіти ця проблема ускладнена реформами системи початкової, середньої і вищої освіти в Україні, впровадженням засад НУШ у навчальний процес, трансформацією

освітнього простору у контексті глобальних інформаційно-економіко-соціальних змін, регіональних посткоронавірусних освітніх викликів і катастрофічних освітніх втрат спричинених російсько-українською війною. Тому, впровадження освітніх компонентів, які є носіями актуальних знань та забезпечують формування унікальних професійних компетентностей та м'яких навичок є на часі. Таким компонентом у структурі освітньо-професійної програми другого (магістерського) рівня вищої освіти Середня освіта (Географія) [7] є «Освітній менеджмент в географії».

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Необхідність впровадження засад вивчення освітнього менеджменту у підготовку фахівців і професіоналів середньої освіти уже впродовж понад десять років обговорюють та обґрунтовують в освітньому просторі України.

На рівні нормативних документів це означено в проєкті Стандарту вищої освіти України другого (магістерського) рівня галузі знань 01 Освіта /Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями) [11] та затверджених професійних стандартах: Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» [9], Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» [8].

У проєкті стандарту в описі предметної області вказано, що ціллю навчання є: «підготовка професіоналів, здатних розв'язувати складні задачі і проблеми, за предметною спеціальністю в освітній діяльності, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог» [11]. Прописані у проєкті Стандарту й загальні та фахові компетентності формування яких забезпечує освітній менеджмент: «ЗК3. Здатність планувати та управляти освітньою діяльністю, забезпечувати та оцінювати якість виконаних робіт», «ЗК6. Здатність розробляти та презентувати освітні проєкти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети», «ФК4. Здатність до моделювання змісту навчання, формування в учнів ключових компетентностей та здійснення інтегрованого навчання», «ФК6. Здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу», «ФК7. Здатність забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища» [11].

Означено завдання освітнього менеджменту в компетентностях предметної спеціальності Географія: «ПК1. Здатність усвідомлювати та інтегрувати концептуальні природничо-географічні, суспільно-географічні, картографічні, психолого-педагогічні знання та навички», «ПК6. Здатність до здобуття спеціалізованих умінь та навичок розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які

необхідні для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності», «ПК.7. Здатність до організації та проведення позанавчальної роботи здобувачів освіти географічного, краєзнавчого, туристського або іншого фахового спрямування» [11] і програмних результатах навчання: «ПРН5. Обирає форми та методи організації освітнього процесу з орієнтацією на світовий і національний рівень, вміннями працювати в глобальному інформаційному середовищі за фахом, підбирати спеціальну літературу та картографічні твори», «ПРН6. Демонструє володіння спеціалізованими уміннями та навичками розв'язання проблем сучасної географічної науки, педагогіки, психології, методики навчання географії, які є необхідними для проведення наукових досліджень, провадження інноваційної наукової та педагогічної діяльності» [11].

Необхідність засвоєння базових положень освітнього менеджменту закладено в Професійному стандарті «Вчителя загальної середньої освіти» [9]. Трудовими функціями вчителя є партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу, управління освітнім процесом і безперервний професійний розвиток, формування яких неможливе без ґрунтового знання освітнього менеджменту [9]. Останній забезпечує набуття вчителем прогностичної компетентності (здатність прогнозувати результати освітнього процесу, здатність планувати освітній процес), організаційної компетентності (здатність організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів, здатність організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів), інноваційної компетентності (здатність використовувати інновації у професійній діяльності, здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності), здатності до навчання впродовж життя (здатність взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо)), емоційно-етичної компетентності (здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу, здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі), компетентності педагогічного партнерства (здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства) тощо [9].

У Професійному стандарті «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти» [8] в розділі «Умови праці» вказано: «Управлінська діяльність пов'язана з підвищеним нервово-емоційним та інтелектуальним навантаженням», тому запорукою її ефективності є володіння навичками освітнього менеджменту. З-поміж трудових функцій, реалізація яких безпосередньо пов'язана з володінням знаннями з освітнього менеджменту варто виокремити: забезпечення стратегічного управління розвитком закладу освіти, забезпечення управління якістю освітньої діяльності, забезпечення

партнерської та мережевої взаємодії, організація безпечного і здорового освітнього середовища [8].

У науково-освітньому просторі проблеми освітнього менеджменту досліджували О. Винничук [2], О. Мармаза [5], А. Рибчук, Г. Пурий [10], Л. Немець, К. Сегіда, М. Логвинова [6] та ін.

Проблеми освітнього менеджменту в географії присутні в наукових розвідках Д. Мальчикова, К. Мезенцев [4], В. Біланюк, Л. Котик [1], М. Влах, Л. Котик [3] та ін. Д. Мальчикова, К. Мезенцев досліджуючи публічний імідж географії в Україні та світі зазначають, що «Сучасні географічні знання та навички, опосередковані за допомогою геопросторових технологій, створюють унікальні можливості осмислити сучасний світ і формують безцінний набір навичок ХХІ ст. затребуваних нині та необхідних в майбутньому. Поряд з традиційними географічними професіями з'являються нові, проте всі вони залишаються популярними та демонструють зростання суспільного попиту, а також є порівняно високооплачуваними» [4, с. 56]. Водночас автори наголошують, що: «У практиці фахової географічної підготовки (освітні програми рівня «бакалавр» і «магістр») зустрічаються лише поодинокі випадки осучаснення відповідно до потужних методологічних трансформацій і запитів суспільства останніх років» [4, с. 57], тим самим піднімаючи проблему освітнього менеджменту в географії.

М. Влах, Л. Котик аналізуючи сучасні тенденції розвитку науки (трансформація, трансдисциплінарність, трансгуманізм, технізація, екологізація, аксіологізація, комерціалізація, англізація, швидке застарівання знань, деформація) [3, с. 75-90] акцентують увагу на необхідності «впровадження моделі «викладання через дослідження» для подолання кризи освіти і науки» [3, с. 89], що можна ефективно здійснити тільки наскрізним впровадженням освітнього менеджменту в географії.

В. Біланюк, Л. Котик розкриваючи актуальність освітнього менеджменту в системі підготовки магістрів освіти означили п'ять особливостей його сучасного провадження: мультикультурне освітнє і наукове середовище; незаплановані соціально-економічні зміни прогресивного чи регресивного спрямування; технологічні зміни і прогрес цифрових технологій; необхідність реагування освітнього середовища як на глобальні так і на місцеві зміни; часовість розробки моделі інноваційного управління змінами в освіті на глобальному, регіональному та локальному рівнях [1, с. 143-144].

Мета статті. Розкрити зміст, завдання навчальної дисципліни «Освітній менеджмент в географії» та обґрунтувати її місце у системі підготовки магістра освіти за спеціальністю 014.07 Середня освіта (Географія).

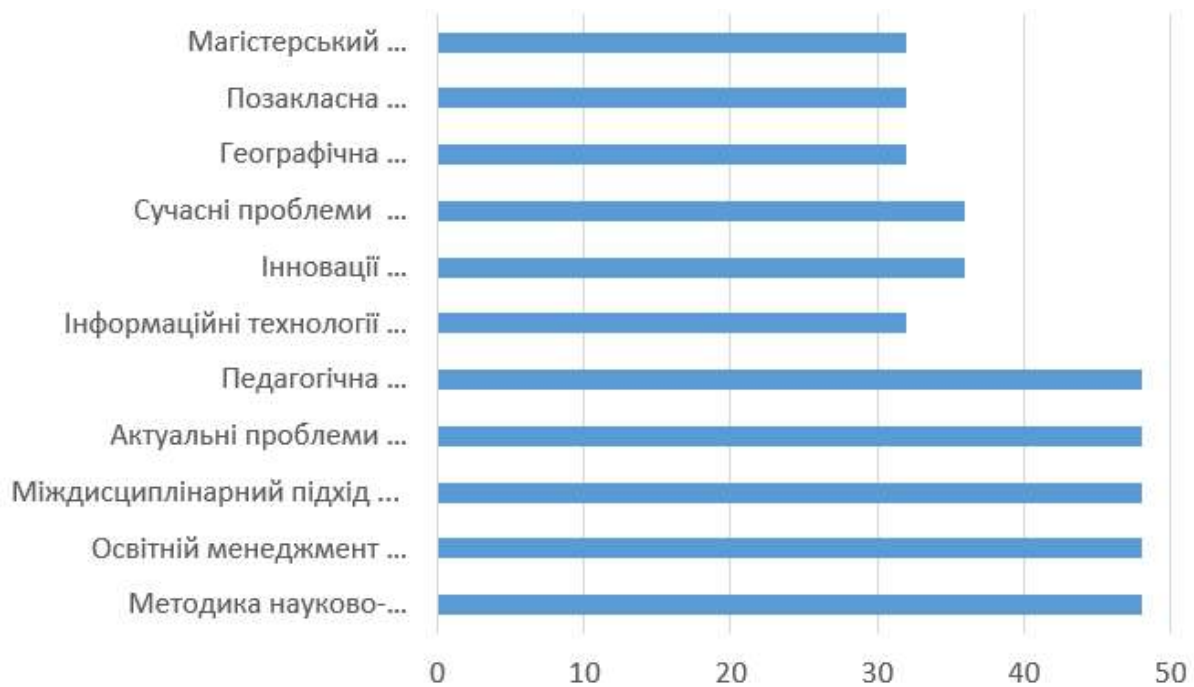
Виклад основного матеріалу. Навчальна дисципліна «Освітній менеджмент в географії» викладається на географічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка для студентів першого курсу галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія) другого (магістерського) рівня вищої освіти [7]. Вона разом з освітніми компонентами «Методика науково-педагогічних досліджень», «Міждисциплінарний підхід у навчанні географії в школі», «Актуальні проблеми освітнього процесу у сучасній школі», «Педагогічна майстерність» формує цикл дисциплін загальної підготовки (рис. 1). Збалансована дисципліна з нормативними навчальними компонентами циклу загальної і професійної й практичної підготовки як за кредитами, так і за аудиторними годинами (рис. 2).

Метою вивчення нормативної навчальної дисципліни «Освітній менеджмент в географії» є ознайомлення студентів з стратегією та тактикою управління закладом освіти, оволодіння прикладними інструментами управлінської діяльності менеджера освіти, загалом, і в сфері географії, зокрема; вироблення практичних умінь та навичок аналізу управлінських ситуацій різного виду [1, с. 145].

Зміст навчальної дисципліни сформований з 32 год лекційних занять та 16 год семінарсько-практичних занять, які охоплюють теми: «Сутність менеджменту як системи управління», «Стилі менеджменту», «Освітній менеджмент», «Нормативно-правові документи, які регламентують освітній менеджмент в географії», «Принципи освітньої політики України та підходи до управління в освіті. Заклади освіти як ключові об'єкти менеджменту», «Львівський університет як об'єкт освітнього менеджменту», «Виклики розвитку географії як науки та навчальної дисципліни. Можливості освітнього менеджменту в географії», «Управлінська діяльність керівника навчального закладу», «Вирішення конфліктних ситуацій в освітньому менеджменті».

Кредити	1 семестр	2 семестр	3 семестр	Навчальні дисципліни
	Методика науково-педагогічних	Педагогічна майстерність	Географічна термінологія в шкільній освіті	НОРМАТИВНІ
5	Освітній менеджмент в географії	Інновації в географічній освіті	Позакласна робота вчителя географії	Цикл загальної підготовки
10	Міждисциплінарний підхід у навчанні	Сучасні проблеми навчання географії	Магістерський семінар	Цикл професійної та практичної підготовки
15	Актуальні проблеми освітнього процесу у	Практика: Навчально-педагогічна	Практика: Стажувально-педагогічна	ВИБІРКОВІ
	Інформаційні технології на заняттях з		Кваліфікаційна (магістерська) робота	Цикл загальної підготовки
20	Курсова робота	Дисципліна вільного вибору		Кваліфікаційна (магістерська) робота
25	Вибіркова дисципліна 1		Вибіркова дисципліна 3	
	Вибіркова дисципліна 2	Вибіркова дисципліна 4	Вибіркова дисципліна 7	
30		Вибіркова дисципліна 5		
35				

Рис. 1. Карта курсів ОПІ Середня освіта (Географія) другого (магістерського) рівня вищої освіти

Рис. 2. Розподіл аудиторних годин нормативних освітніх компонентів ОПП Середня освіта (Географія) другого (магістерського) рівня вищої освіти

У межах семінарсько-практичних занять студенти: знайомляться з принципами і законами менеджменту, головними школами менеджменту; аналізують переваги та недоліки моделей менеджменту; дискутують про формування української моделі освітнього менеджменту; обговорюють виклики бар'єрів розвитку освітнього менеджменту в географії і співвідношення положень нормативних документів, які регламентують розвиток географічної освіти з вимогами ринку, запитами громад на місцях; аналізують діяльність загальноосвітнього навчального закладу як базової одиниці освітнього менеджменту; мислять у системі викликів і можливостей освітньої реформи в державі й розширення автономії закладів загальної середньої освіти та вищої освіти як простору для здійснення освітнього менеджменту в географії; досліджують зовнішнє і внутрішнє середовище освітнього менеджменту загальноосвітнього навчального закладу та укладають SWOT-аналіз його функціонування; отримують навички аналізу бюджету закладу освіти та принципів його формування й наповнення (фандрайзингова діяльність); аналізують кейси комунікації адміністрації закладів освіти з здобувачами освіти, педагогічними працівниками, представниками громади; розробляють та пропонують управлінські рішення націлені на зміну комунікації у зовнішньому середовищі та покращенні результативності функціонування внутрішнього середовища функціонування

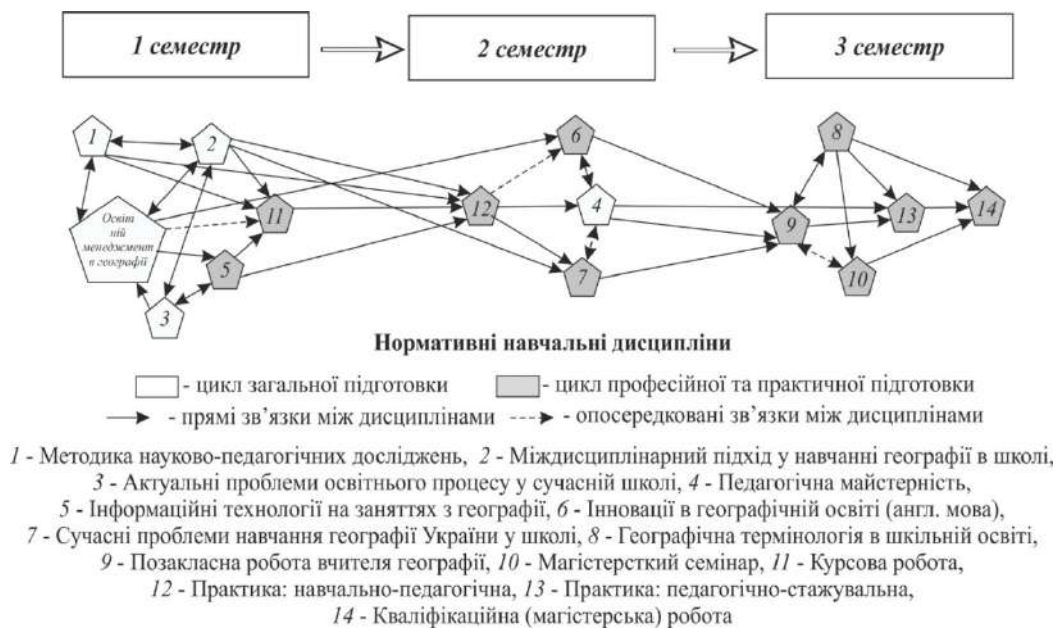

закладу освіти; працюють над вирішенням конфліктних ситуацій в освітньому менеджменті тощо.

Самостійна робота на курсі (42 год) передбачає виконання індивідуального навчально-дослідного завдання з актуальних проблем освітнього менеджменту в географії, самостійних завдань у рамках тематики семінарсько-практичних і лекційних занять. Як альтернативу виконання індивідуального навчально-дослідного завдання у курсі передбачено здобуття знань і навичок у рамках неформальної освіти. Магістрам пропонується проходження он-лайн курсів на освітній платформі EdEra — «Вчителі 2.0: он-лайн курс із професійного розвитку і наставництва», «НУШ: базова середня освіта»: курси тематично наближені до змісту навчальної дисципліни й перекликаються із проблематикою індивідуального навчально-дослідного завдання.

«Освітній менеджмент в географії» займає чільне місце у структурі навчальних дисциплін магістрів-географів (рис. 3). Освітня компонента пов'язана з нормативними навчальними дисциплінами циклу професійної і практичної підготовки: «Інформаційні технології на заняттях з географії», «Інновації в географічній освіті», «Сучасні проблеми навчання географії України у школі», «Географічна термінологія в шкільній освіті», «Позакласна робота вчителя географії», «Магістерський семінар», «Курсова робота», «Практика: навчально-виробнича», «Практика: педагогічно-стажувальна», «Кваліфікаційна (магістерська) робота».

Рис. 3. «Освітній менеджмент в географії» у системі нормативних освітніх компонентів ОПП Середня освіта (Географія) другого (магістерського) рівня вищої освіти

Навчальна дисципліна «Освітній менеджмент в географії» забезпечує формування фахових компетентностей майбутніх вчителів географії, викладачів закладів фахової передвищої освіти та керівників закладів освіти:

➤ здатність використовувати систему наукових знань для організації навчальної діяльності у закладах освіти з урахуванням особливостей самого предмету;

➤ здатність планувати та організувати освітній процес, оформлювати науково-педагогічну документацію, а також уміти формувати та реалізовувати науково-педагогічні дослідження;

➤ здатність застосовувати знання про сучасні досягнення у предметних областях, а також застосовувати міждисциплінарні підходи у навчанні географії;

➤ здатність застосовувати знання законодавчих нормативів у професійній діяльності;

➤ здатність сприяти процесам соціалізації та фахового самовизначення, формувати культуру відповідальності за особистий вибір щодо сфери майбутньої самореалізації.

Дисципліна формує загальні компетентності:

➤ здатність використовувати сформований науковий світогляд в межах безпосередньої предметної діяльності;

➤ здатність використовувати міжособистісну комунікацію, зокрема з використанням практичних навиків володіння державною та іноземними мовами у галузі географічної освіти;

➤ здатність працювати у команді, особливо під час взаємодії з педагогічним та учнівськими колективами;

➤ здатність діяти соціально відповідально з толерантним відношенням у контексті різних ситуацій;

➤ здатність застосовувати знання у професійних та побутових практичних ситуаціях;

➤ здатність працювати у міжнародному контексті;

➤ здатність мотивувати людей та рухатись до спільної мети;

➤ здатність адаптуватись до непередбачуваних дій та зосередитись на вирішенні складних завдань;

➤ здатність формувати особисте бачення професійної поведінки з урахуванням особливостей інтересів оточення чи колективу.

Унаслідок вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

➤ головні положення менеджменту, освітнього менеджменту;

➤ принципи провадження освітнього менеджменту;

➤ головні етапи провадження освітнього менеджменту;

- нормативно-правові документи, які регламентують освітню діяльність в географії на території України;
- професійні обов'язки керівника закладу освіти;
- тенденції і виклики розвитку географії як науки та навчальної дисципліни;
- засади формальної, неформальної, інформальної освіти в географії;
- принципи розробки типових навчальних програм закладів освіти та означення місця в них географії;
- методи врегулювання конфліктних ситуацій в педагогічному колективі.

вміти:

- планувати та організувати ефективний освітній процес у закладі середньої освіти та прогнозувати його результати;
- оформлювати науково-педагогічну документацію;
- володіти нормами педагогічної етики та дотримуватись педагогічного такту у навчально-виховних ситуаціях;
- формувати комунікаційну стратегію з колегами, учнями та їхніми батьками, а також демонструвати здатність до ділових комунікацій у професійній сфері;
- аналізувати та порівнювати національну та закордонну системи середньої освіти, окреслювати перспективи її розвитку під впливом міжнародного досвіду;
- володіти навичками здійснення оцінки та моніторингу різних аспектів освітньої сфери;
- розробляти, вдосконалювати та впроваджувати методи та методики навчання географії;
- укладати SWOT-аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища менеджменту закладу освіти;
- розв'язувати конфліктні ситуації з сфери освітнього менеджменту в закладі освіти;
- сприяти процесам соціалізації та фахового самовизначення;
- формувати культуру відповідальності за особистий вибір щодо сфери майбутньої самореалізації.

У рамках дисципліни наскрізно формуються *soft skills* (м'які навички) студентів, які мають міжпрофесійний, унікальний характер, дозволяють швидко адаптуватися до нових умов, практикувати професійну мобільність, розв'язувати нестандартні життєві й професійні завдання, започатковувати власний бізнес, створення стартапів тощо: адаптивність/когнітивна гнучкість; критичне і креативне мислення; управління інформацією і медіаграмотність;

уміння формулювати власну думку, приймати рішення та нести відповідальність за них; лідерські здібності; емоційний інтелект; поведінковий патерн; комунікація і робота в групі/команді; тайм-менеджмент; самоорганізація і самомотивація; презентаційні навички (уміння дискутувати, самопрезентація) тощо [1, с. 146].

Висновки. «Освітній менеджмент в географії», як нормативна освітня компонента, займає важливе місце у структурі підготовки магістрів з Середньої освіти (Географія). Її зміст регламентований нормативними документами і відповідає вимогам освітнього ринку держави. Вона забезпечує формування загальних і професійних компетентностей націлених на провадження управлінської діяльності у сфері освіти. Подальших досліджень потребують проблеми провадження освітнього менеджменту з географії у закладах загальної середньої, професійно-технічної, вищої освіти.

Література:

1. Біланюк В., Котик Л. «Освітній менеджмент в географії»: до актуальності викладання курсу // Географічна освіта і наука: виклики і поступ: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 140-річчю географії у Львівському університеті / відповід. ред.: В. Біланюк, Є. Іванов. Львів: Простір-М, 2023. Т. 1. С. 141-147.
2. Винничук О. Т. Педагогічний менеджмент як теорія і практика управління освітнім процесом, 2020. http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17173/1/2_Vynnychuk.pdf.
3. Влах М., Котик Л. Теорія і методологія географічної науки: навч. посіб. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2018. 344 с.
4. Мальчикова Д.С., Мезенцев К.В. Публічний імідж географії в контексті трансформації стандартів базової середньої освіти: досвід України і світу // Укр. геогр. журн. 2022. №1. С. 53-63. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2022.01.053>.
5. Мармаза О.І. Менеджмент освітньої організації: навч.-метод. посібн. Харків: ТОВ «Щедра садиба», 2017. 126 с.
6. Немець Л. М., Сегіда К. Ю., Логвинова М. О. Педагогічний менеджмент: навч.-метод. посібн. для студ. першого курсу магістратури спеціальності 014.07 Середня освіта (Географія). Харків: ХНУ ім. В. Каразіна, 2019.
7. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (географія)» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2023. https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/OPP-014_07-master-2023.pdf.
8. Професійний стандарт «Керівник (директор) закладу загальної середньої освіти», 2021. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf>.
9. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)», 2020. https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf.
10. Рибчук А. В., Пурій Г. М. Програма дисципліни «Менеджмент освіти». Дрогобич, 2020. 328 с.

11. Стандарт вищої освіти України другий (магістерський) рівень, галузь знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальність 014 Середня освіта (Проект), 2023. <https://mon.gov.ua.app.media.2023/03/20>.

References:

1. Bilanyuk, V., Kotyk, L. (2023). «Osvitnii menedzhment v heohrafiï»: do aktualnosti vykladannia kursu [«Educational Management in Geography»: on the relevance of teaching the course]. *Heohrafichna osvita i nauka: vyklyky i postup: materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, prysviachenoï 140-richchiu heohrafiï u Lvivskomu universyteti*. Lviv: Prostr-M, T. 1, 141-147. [in Ukrainian].
2. Vynnychuk, O.T. (2020). Pedahohichniy menedzhment yak teoriia i praktyka upravlinnia osvitim protsesom [Pedagogical management as a theory and practice of educational process management]. Retrieved from http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/17173/1/2_Vynnychuk.pdf. [in Ukrainian].
3. Vlah, M., Kotyk, L. (2018). *Teoriia i metodolohiia heohrafichnoi nauky: navch. posib.* [Theory and methodology of geographical science: a textbook.]. Lviv: LNU im. I. Franka, 344. [in Ukrainian].
4. Malchykova, D.S., Mezentsev, K.V. (2022). Publichnyi imidzh heohrafiï v konteksti transformatsii standartiv bazovoi serednoi osvity: dosvid Ukrainy i svitu [Public Image of Geography in the Context of Basic Secondary Education Standards Transformation: Ukrainian and World Experience]. *Ukr. heohr. zhurn.* 2022. №1. S. 53-63. DOI: <https://doi.org/10.15407/ugz2022.01.053>. [in Ukrainian].
5. Marmaza, O.I. (2017). *Menedzhment osvitnoi orhanizatsii: navch.-metod. posibn* [Management of an educational organisation: a study guide]. Kharkiv: TOV «Shchedra sadyba», 126. [in Ukrainian].
6. Niemets, L.M., Sehida, K.Yu., Lohvynova, M.O. (2019). *Pedahohichniy menedzhment: navch.-metod. posibn. dlia stud. pershoho kursu mahistratury spetsialnosti 014.07 Serednia osvita (Heohrafiia)* [Pedagogical Management: study guide for first-year master's students majoring in 014.07 Secondary Education (Geography)]. Kharkiv: KhNU im. V. Karazina. [in Ukrainian].
7. *Osvitno-profesiina prohrama «Serednia osvita (heohrafiia)» druhoï (mahisterskoho) rivnia vyshchoï osvity (2023)*. [Educational and professional programme «Secondary Education (Geography)» of the second (master's) level of higher education]. Lviv: LNU im. I. Franka. Retrieved from https://geography.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/07/OPP-014_07-master-2023.pdf. [in Ukrainian].
8. *Profesiinyi standart «Kerivnyk (dyrektor) zakladu zahalnoi serednoi osvity» (2021)* [Professional Standard «Head (Director) of a General Secondary Education Institution»]. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/news/2021/09/22/Nakaz-568-zatverdzh.standartu.keriv.22.09.pdf>. [in Ukrainian].
9. *Profesiinyi standart za profesiïamy «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoï osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)» (2020)*. [Professional standard for the professions «Primary school teacher of a general secondary education institution», «Teacher of a general secondary education institution», «Teacher of primary education (with a junior specialist diploma)»]. Retrieved from https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf. [in Ukrainian].
10. Rybchuk, A. V., Purii, H.M. (2020). *Prohrama dystsypliny «Menedzhment osvity»* [Programme of the discipline «Management of Education»]. Drohobych, 328. [in Ukrainian].
11. *Standart vyshchoï osvity Ukrainy druhyi (mahisterskyi) riven, haluz znan 01 Osvida/Pedahohika, spetsialnist 014 Serednia osvita (Proekt) (2023)*. [Standard of Higher Education of Ukraine second (master's) level, field of knowledge 01 Education/Pedagogy, speciality 014 Secondary Education (Project)]. Retrieved from <https://mon.gov.ua.app.media.2023/03/20>. [in Ukrainian].

Журнал

*«Актуальні питання у
сучасній науці»*

*(Серія «Педагогіка», Серія «Право», Серія Економіка»,
Серія «Державне управління», Серія «Техніка»,
Серія «Історія та археологія»)*

Випуск № 8(14) 2023

Підписано до друку: 14.08.2023 р.
Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2.

Видавець:
ФОП Жукова Ірина Віталіївна Свідоцтво серія ДК №7425 від 09.08.2021 р.,
02217, м. Київ, пр. Маяковського Володимира, буд. 4-В, кв. 10

Підготовлено рекламним агентством
«GoToPrint» Адреса, Україна, Київська обл.,
м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
e-mail: gotoprint@gmail.com